

Regeringskansliet
Finansdepartementet

Underlag från Konsumentverket för Sveriges genomförande av Agenda 2030

Innehållsförteckning

Inledning	3
Konsumentverkets uppdrag	4
Konsumentverkets verksamheter som bidrar till agendans måluppfyllelse	6
Granskningar av kreditprövningar och stöd till kommunal budget- och skuldrådgivning	12
Förebygga skador och dödsfall hos barn.....	13
Marknadsföring av alkohol	14
Kostnadsberäkningar	14
Moneyfromsweden.se	15
Resenärers rätt till information	16
Säkra och tillgängliga lekplatser	16

Inledning

Konsumentverket är central förvaltningsmyndighet för konsumentfrågor och har ett huvudansvar för att genomföra den statliga konsumentpolitiken.

Enligt regeringsbeslut, Fi2016/01355/SFÖ, uppdrar regeringen åt de statliga myndigheter som tas upp i uppdragsbeskrivningens bilaga 1, att bidra med underlag för Sveriges genomförande av FN:s Agenda 2030 för långsiktigt hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling (Agenda 2030).

Enligt uppdraget ska respektive myndighet bedöma vilka mål och delmål i agendan som dess verksamhet har störst inverkan på, nationellt och internationellt. Redovisningen ska också innehålla en kort beskrivning av vilka delar av myndighetens verksamhet som avses, hur de bidrar till att agendans mål och delmål kan uppfyllas, samt en bedömning av om myndighetens verksamhet på området är tillräcklig. Myndigheten ska även i redovisningen beakta att det i agendan anges att ett jämställdhetsperspektiv ska integreras i genomförandet av agendan.

Om myndigheten bedömer att det, inom ramen för myndighetens ansvarsområde, finns behov av ytterligare åtgärder för att uppfylla agendans mål och delmål, på nationell nivå och för att bidra till att målen nås globalt, ska dessa översiktligt beskrivas. Om dessa åtgärder täcks in av befintliga nationella mål är en kortare beskrivning tillräcklig.

Konsumentverkets redovisning av uppdraget inleds med en kort beskrivning av Konsumentverkets uppdrag som sedan ligger till grund för redovisningen som presenteras i den mall som anvisats för ändamålet, uppdragets bilaga 2.

Konsumentverkets uppdrag

Enligt instruktionen¹ ska Konsumentverket i sin roll som förvaltningsmyndighet för konsumentfrågor verka för att de konsumentskyddande regler som ligger inom myndighetens tillsynsansvar följs och att konsumenterna har tillgång till information och vägledning om konsumenters rättigheter och skyldigheter samt annan information som ger dem möjlighet att göra väl avvägda val. Vidare ska Konsumentverket stärka konsumenternas ställning på marknaderna genom kontakter med privata aktörer, branschöverenskommelser och insatser inom standardiseringsområdet.

Konsumentverket ska även bevaka marknaderna ur ett konsumentperspektiv och vid behov vidta åtgärder samt med utbildning och information stödja kommunernas konsumentverksamhet i frågor som rör konsumentskydd och konsumentlagstiftning.

Vi brukar sammanfatta vårt uppdrag med ledorden stärka, stävja och stödja. Vi stärker konsumenternas ställning genom att förmedla kunskap och bevaka marknaden. Vi arbetar för att stävja otillbörligt agerande på marknaden genom aktiv effektiv tillsyn, effektiva branschkontakter, marknadskontroller samt information till konsumenter och näringsidkare.

Vi stödjer konsumenter, konsumentvägledare och budget- och skuldrådgivare med information och service.

Konsumentverket har också ett särskilt ansvar att i sin löpande verksamhet integrera frågor om hållbar utveckling samt verka för att generationsmålet och miljö kvalitetsmålen nås och vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling. Konsumentverket ska också i den löpande verksamheten integrera ett funktionshinderperspektiv och utifrån detta stödja och driva på övriga berörda parter.

Konsumentverket har också ett uppdrag att bevaka konsumenternas möjligheter att agera på ett, ur miljösynpunkt, hållbart sätt.

Hållbarhetsdimensionen betonas i det nya konsumentpolitiska målet, vars andra huvudsats fastställer att konsumtionen ska vara miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar.

Väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion.

¹ Förordning (2009:607) med ändring (2015:122) med instruktion för Konsumentverket.

Ur ett hållbarhetsperspektiv är det nya konsumentpolitiska målet skarpare än tidigare och kopplingen till agendans 12:e målsättning, som lyfter hållbara konsumtionsmönster, är uppenbar.

Konsumentverkets miljöarbete bedrivs inom det svenska miljömålssystemet och verket har i Analys av hur Konsumentverket ska verka för att nå miljömålen² meddelat att det är generationsmålets sjunde strecksats, - *konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt*, som kommer att vara vägledande för Konsumentverkets framtida miljöarbete. Och att de delar av Konsumentverkets verksamhet som vi bedömer har störst potential att bidra till positiv indirekt miljöpåverkan är (i) att ta fram och sprida kunskap om vilka hinder som är inbyggda på marknaderna och som begränsar konsumenters möjligheter att agera på ett ur miljösynpunkt hållbart sätt (ii) att stimulera näringsidkare till åtaganden som driver på marknaden att gå före lagstiftning samt (iii) att genom riktade informationsinsatser stimulera beteendeförändringar hos konsumenterna samt bidra till att öka acceptansen för mer tvingande åtgärder.

Konkreta åtgärder i riktning mot en hållbar konsumtion kommer att arbetas fram med ledning av regeringens kommande strategi för hållbarhetsfrågor. Vi befinner oss alltså än så länge i startgroparna för hur vi ska organisera vår verksamhet för att skala upp arbetet för en hållbar konsumtion.

Mot den bakgrunden bedömer vi att hållbarhetsarbetet, med betoning på miljö, inte bör lyftas i den här rapporteringen eftersom det inte når upp till uppdragets krav där endast verksamheter med "störst" inverkan mot agendans mål och delmål ska redovisas.

Enligt uppdraget ska agendans fokus på jämställdhet beaktas. Vi bedömer att kvinnor och män har lika möjlighet att verka inom de områden och verksamheter som lyfts i denna redovisning. Konsumentverket har ett jämställdhetsperspektiv på den verksamhet som bedrivs inom myndigheten men har anledning att skärpa arbetet och redovisningen ytterligare genom den plan för jämställdhetsintegrering som enligt regleringsbrevet ska redovisas senast den 31 oktober 2016. Planen kommer bland annat att beskriva hur jämställdhet integreras i Konsumentverkets verksamhet under de kommande två åren, 2017 och 2018.

² Konsumentverket PM Dnr 2015/1622

Konsumentverkets verksamheter som bidrar till agendans måluppfyllelse

Enligt uppdraget ska Konsumentverket bedöma vilka verksamheter som har störst inverkan på agendans mål och delmål på nationell och internationell nivå. För denna redovisning används den i uppdraget bilagerade mallen.

Tabell 1 nedan ger en överskådlig bild över vilka verksamheter som har inverkan på agendans mål och delmål. I tabellens kolumn Kommentarer hänvisas till en kortfattad beskrivning av de verksamheter som inverkar mot agendans mål och delmål samt vår bedömning av om det inom verkets ansvarsområde föreligger ytterligare behov av åtgärder för att uppfylla dessa mål och delmål.

Tabell 1 Lista över de delar av Konsumentverkets verksamhet som kopplar till målen för Agenda 2030

Mål och delmål	Stor inverkan nationellt (ja/nej)	Verksamheten inom myndigheten som avses samt om den bedöms vara tillräcklig (ja/nej)	Stor inverkan internationellt (ja/nej)	Verksamheten inom myndigheten som avses samt om den bedöms vara tillräcklig (ja/nej)	Kommentar
1.2 Till 2030 minst halvera den andel män, kvinnor och barn i alla åldrar som lever i någon form av fattigdom enligt nationella definitioner.	nej	Granskningar av kreditprövningar och stöd till kommunal budget- och skuldrådgivning ja	nej	ja	Relevant del av verksamheten beskrivs i avsnitt Granskningar av kreditprövningar och stöd till kommunal budget- och skuldrådgivning
3.2 Senast 2030 säkerställa att inga spädbarn eller barn under fem år dör av orsaker som hade kunnat förebyggas. Alla länder bör sträva efter att minska den neonatala dödligheten till högst tolv dödsfall per 1 000 levande födda och dödligheten bland barn under fem år till högst 25 dödsfall per 1 000 levande födda.	nej	Konsumentskydd genom marknads kontroll av produkter avsedda för barn ja	nej	ja	Relevant del av verksamheten beskrivs i avsnitt Förebygga skador och dödsfall hos barn

Mål och delmål	Stor inverkan nationellt (ja/nej)	Verksamheten inom myndigheten som avses samt om den bedöms vara tillräcklig (ja/nej)	Stor inverkan internationellt (ja/nej)	Verksamheten inom myndigheten som avses samt om den bedöms vara tillräcklig (ja/nej)	Kommentar
3.5 Stärka insatserna för att förebygga och behandla drogmissbruk, inklusive narkotikamissbruk och skadligt alkoholbruk.	nej	Konsumentskydd genom tillsyn av marknadsföring av alkohol ja	nej	ja	Relevant del av verksamheten beskrivs i avsnitt Marknadsföring av alkohol
10.2 Till 2030 möjliggöra och verka för att alla människor, oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, ras, etnicitet, ursprung, religion eller ekonomisk eller annan ställning, blir inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet.	nej	Kunskapsbyggande genom kostnadsberäkningar ja	nej	ja	Relevant del av verksamheten beskrivs i avsnitt Kostnadsberäkningar

Mål och delmål	Stor inverkan nationellt (ja/nej)	Verksamheten inom myndigheten som avses samt om den bedöms vara tillräcklig (ja/nej)	Stor inverkan internationellt (ja/nej)	Verksamheten inom myndigheten som avses samt om den bedöms vara tillräcklig (ja/nej)	Kommentar
10.c Senast 2030 minska transaktionskostnaderna för migranternas remitteringar till mindre än 3 procent samt avskaffa remitteringskorridorer där kostnaderna överstiger 5 procent.	ja	Information genom moneyfromsweden.se ja	nej	ja	Relevant del av verksamheten beskrivs i avsnitt Moneyfromsweden.se

Mål och delmål	Stor inverkan nationellt (ja/nej)	Verksamheten inom myndigheten som avses samt om den bedöms vara tillräcklig (ja/nej)	Stor inverkan internationellt (ja/nej)	Verksamheten inom myndigheten som avses samt om den bedöms vara tillräcklig (ja/nej)	Kommentar
<p>11.2 Senast 2030 tillhandahålla tillgång till säkra, ekonomiskt överkomliga, tillgängliga och hållbara transportsystem för alla. Förbättra trafiksäkerheten, särskilt genom att bygga ut kollektivtrafiken, med särskild uppmärksamhet på behoven hos människor i utsatta situationer, kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning samt äldre personer.</p>	nej	<p>Tillsyn och information</p> <p>ja</p>	nej	ja	<p>Relevanta delar av verksamheten beskrivs i avsnitt</p> <p>Resenärers rätt till information</p>

Mål och delmål	Stor inverkan nationellt (ja/nej)	Verksamheten inom myndigheten som avses samt om den bedöms vara tillräcklig (ja/nej)	Stor inverkan internationellt (ja/nej)	Verksamheten inom myndigheten som avses samt om den bedöms vara tillräcklig (ja/nej)	Kommentar
11.7 Senast 2030 tillhandahålla universell tillgång till säkra, inkluderande och tillgängliga grönområden och offentliga platser, i synnerhet för kvinnor och barn, äldre personer och personer med funktionsnedsättning.	nej	Proaktivt konsumentskyddsarbete genom marknadskontroller ja	nej	Proaktivt konsumentskyddsarbete genom deltagande i standardiseringar ja	Relevanta delar av verksamheten beskrivs i avsnitt Säkra och tillgängliga lekplatser

Granskningar av kreditprövningar och stöd till kommunal budget- och skuldrådgivning

Konsumentverket har en tradition av att förebygga ekonomisk utsatthet vilket indirekt verkar mot agendans målsättning i delmål 1.2 om att till 2030 minst halvera fattigdom enligt nationella definitioner.

Konsumentverket har enligt skuldsaneringslagen i uppdrag att stödja den kommunala budget- och skuldrådgivningen vars primära uppgift är att förebygga överskuldsättning och hjälpa skuldsatta personer.

Konsumentverket har även ett ansvar att övervaka efterlevnaden av konsumentkreditlagen som bland annat ska säkerställa att näringsidkaren tar till vara konsumentens intressen och ger de förklaringar som konsumenten behöver, att marknadsföringen av krediter är måttfull och återhållsam och att näringsidkare genom kreditprövning säkerställer att konsumenter som beviljas kredit har möjlighet att betala tillbaka. Konsumentverket har, för lagens efterlevnad, möjlighet att utfärda varningar och besluta om sanktionsavgifter. Vid grova överträdelser har verket även möjlighet att förelägga ett bolag att upphöra med sin kreditgivningsverksamhet.

Andra verksamheter som förebygger överskuldsättning och ekonomiskt utanförskap är samarbetsprojekt med andra myndigheter kring finansiell folkbildning, Koll på cashen och Gilla din ekonomi.

På ett internationellt plan deltar Konsumentverket i ett europeiskt nätverk European Consumer Debt Net (ECDN) för att minska problem i samband med konsumenters överskuldsättning inom EU. Inom nätverket bedrivs seminarier och workshops och det genomförs ett årligt möte för alla medlemmar.

Konsumentverkets bedömning är att det inom vårt ansvarsområde finns begränsade möjligheter att bidra till måluppfyllelsen, nationellt och internationellt, och att de delar av verksamheter som inverkar mot mål 1.2 är att betrakta som tillräckliga.

Förebygga skador och dödsfall hos barn

Genom tillsyn och proaktivt konsumentskyddsarbete bedrivs verksamheter som på olika sätt relaterar till formuleringen i delmål 3.2 att senast 2030 säkerställa att inga spädbarn eller barn under fem år dör av orsaker som hade kunnat förebyggas. Hit hör verksamheter som:

1. Tillsyn av produktsäkerhetslagstiftningen

Konsumentverket har tillsynsansvar för leksakers säkerhet samt personlig skyddsutrustning för privat bruk såsom flytvästar och cykelhjälm samt att produkter riktade till barn är säkra. Hit hör till exempel skötbord, nappar, barnvagnar, gästolar och lekredskap.

2. Standardiseringsarbete

Konsumentverket deltar aktivt både på nationell och internationell nivå i framtagandet och utvecklingen av standarder inom de områden som nämns i punkt 1 ovan.

3. Smädelscylinder

Konsumentverket tillhandahåller en smädelscylinder som distribueras gratis via mödravårdscentraler, barnavårdscentraler och konsumentvägledare. Smädelscylindern är en testcylinder som används för att avgöra om ett objekt genom sin storlek kan utgöra kvävningrisk för små barn.

4. Information till konsumenter och företag

Konsumentverket arbetar förebyggande med att informera om lagstiftning till företag via branschorganisationers träffar och via informationsmaterial. Vitar fram informationsmaterial för att hjälpa föräldrar att förhindra olyckor, exempelvis broschyr Säkra barn – trygga föräldrar som finns på 11 språk, Checklista Barn och badsäkerhet och broschyren Undersöker du leksaker lika noga? som ger konkreta säkerhetstips vid köp av leksaker.

5. Deltagande i internationella nätverk

Consumer Safety Network (CSN)

Nätverket är en rådgivande expertgrupp till kommissionen (DG JUST E3).

Deltagarna är myndigheter inom EU-EFTA som utövar tillsyn över säkerheten hos konsumentvaror som inte omfattas av harmoniserad lagstiftning.

Nätverket är ett diskussionsforum för att främja arbetet med produktsäkerhet och tillsyn. Frågor som diskuteras är bl.a. nya mandat för standardisering av produkter där ingen standard finns. Arbetsformerna omfattar tre fysiska möten per år samt e-post-korrespondens där Konsumentverket ger synpunkter underhand i frågor om produktsäkerhet.

Konsumentverkets bedömning är att det inom vårt ansvarsområde finns begränsade möjligheter att bidra till måluppfyllelse nationellt och internationellt, och att de delar av vår verksamhet som inverkar mot mål 3.2 är att betrakta som tillräckliga.

Marknadsföring av alkohol

Alkohollagen (2010:1622) är en skyddslagstiftning som syftar till att begränsa alkoholens skadeverkningar. Konsumentverket ansvarar för att marknadsföringen av alkohol präglas av måttfullhet enligt lagens 7 kapitel. I det syftet bedrivs tillsyns- och kommunikationsinsatser mot näringsidkare bland annat genom Konsumentverkets allmänna råd (KOVFS 2015:1 Konsumentverkets allmänna råd för marknadsföring av alkoholdryck till konsumenter).

Konsumentverkets bedömning är att vårt tillsynsansvar korrelerar mot delmål 3.5 i avseende att förebygga skadligt alkoholbruk men att vår verksamhet har begränsade möjligheter att bidra till måluppfyllelsen, nationellt och internationellt. Vi bedömer att vår insats gentemot delmål 3.5 är tillräcklig.

Kostnadsberäkningar

Konsumentverkets kostnadsberäkningar visar vad det kostar att upprätthålla en rimlig eller skälig levnadsnivå för några av hushållens vanligaste utgiftsområden i Sverige. En bärande idé, av vad som anses som en rimlig eller skälig utgift, är möjligheten att delta i en social kontext i det svenska samhället.

Kostnadsberäkningarna utgör ett underlag till regeringen, som har att fatta beslut om riksnormen för försörjningsstödet. Riksnormen är den grundläggande delen i ekonomiskt bistånd, mer vardagligt socialbidrag, vars funktion är att fungera som välfärdssystemens yttersta skyddsnät vid kortare perioder av försörjningsproblem. Riksnormen omfattar, enligt 3 § socialtjänstlagen (2001:453), olika hushållstypers baskonsumtion för livsmedel, kläder och skor, fritid och lek, hygien, barn- och ungdomsförsäkring, förbrukningsvaror, dagstidning, telefon och TV-avgift.

Konsumentverkets bedömning är att det inom vårt ansvarsområde finns begränsade möjligheter att bidra till måluppfyllelsen, nationellt och internationellt, och att de delar av verksamheter som inverkar mot mål 10.2 är att betrakta som tillräckliga.

Moneyfromsweden.se

Moneyfromsweden.se är en oberoende och kostnadsfri informationstjänst som drivs av Konsumentverket. Tjänsten rangordnar och presenterar remitteringsleverantörer efter pris samt överföringshastighet så att en privatperson som vill föra över pengar från Sverige till annat land enkelt hittar den billigaste och mest lämpliga leverantören. Tjänsten är översatt till 16 språk och omfattar 32 länder varav utvecklingsländer är särskilt prioriterade.

Tjänsten har ytterligare potential genom fler och tätare uppdateringar men framförallt genom att lyfta in fler länder och aktörer i tjänsten. Vidare skulle tjänsten vinna på att tillföras ett tredje mätbelopp, 10 000 kronor, för att visa på kostnadsfördelarna av att föra över pengar mer samlat än att göra flera mindre överföringar varje månad. Vi ser också att den marknadsföring av tjänsten som genomförts haft mycket positiv effekt på besöksstatistiken.

Konsumentverkets bedömning är att moneyfromsweden.se starkt korrelerar mot delmål 10.c i avseende att minska transaktionskostnader för migranternas remitteringar. Vi har också sett en minskning av remitteringskostnaderna med 1,6 procentenheter sedan moneyfromsweden.se driftsattes.³ Och även om det är det svårt att isolera och bedöma i vilken utsträckning moneyfromsweden.se bidragit till denna minskning står det klart att en transparent marknad där konsumenter har reella möjligheter att göra aktiva och medvetna val är en viktig förutsättning för god konkurrens. Vår bedömning är därför att moneyfromsweden.se utgör en viktig del för bidra till måluppfyllelsen på ett nationellt plan.

Eftersom tjänsten utgår från nationella aktörer påverkar den inte transaktionskostnader för remitteringar utanför landets gränser. Däremot är tjänsten uppbyggd för att enkelt kunna återanvändas av de länder som vill sätta upp en egen jämförelsetjänst. Indirekt finns därför en potentiell möjlighet att tjänsten kan verka för minskade remitteringskostnader även internationellt.

Vi bedömer att Konsumentverkets arbete på området, trots viss potential till förbättring, är en tillräcklig insats gentemot delmål 10.c, i ett nationellt och ett internationellt perspektiv.

³ Då moneyfromsweden.se driftsattes i december 2014 var remitteringskostnaden 9,1 procent vid en överföring på 3 000 kronor. I maj 2016 var remitteringskostnaden 7,5 procent vid en överföring på 3 000 kronor.

Resenärers rätt till information

Av målformuleringen i delmål 11.2 framgår att transportsystem senast 2030 ska vara tillgängliga för alla. En aspekt av tillgänglighet är att resenärer är medvetna om sina rättigheter och skyldigheter och att bolagen följer gällande regelverk.

Genom upplysningstjänsten Hallå konsument och Konsument Europa tillhandahåller Konsumentverket lättillgänglig information riktad till konsumenter om deras rättigheter vid resa med buss, tåg, båt och flyg. Konsumenter har också möjlighet att via konsumentverket.se göra en anmäla till Konsumentverket om de anser att de blivit felaktigt behandlade.

Konsumentverkets tillsyn omfattar resenärers rätt till information om deras rättigheter samt om bolagen diskriminerar personer med funktionsnedsättning genom att neka personer att gå ombord, köpa biljett eller inte ger den assistans resenärer med funktionsnedsättning har rätt till.

Vi bedömer att Konsumentverkets arbete på området är en tillräcklig insats gentemot delmål 11.2, nationellt och internationellt.

Säkra och tillgängliga lekplatser

Som tillsynsmyndighet för produktsäkerhetslagen (2004:451, PSL) har Konsumentverket i uppgift att genomföra marknadskontroller av säkerheten hos produkter som lekredskap i offentlig miljö vilket ligger i linje med agendans delmål 11.7 om att offentliga lekplatser är säkra och tillgängliga.

Inom ramen för dessa marknadskontroller genomförs säkerhetsbesiktningar, av certifierade besiktningsmän, mot de säkerhetskrav som finns i de europeiska säkerhetsstandarderna för lekredskap (i serien SS EN 1176) samt dokumentkontroller av säkerheten hos ett urval produkter. Mot bakgrund av Konsumentverkets särskilda ansvar att integrera ett funktionshinderperspektiv lyfts även tillgänglighetsaspekter för personer med funktionsnedsättning vid dessa marknadskontroller. De brister som framkommer framförs till ansvariga med uppmaning om åtgärdande. Om bristerna inte åtgärdas frivilligt får Konsumentverket meddela de förelägganden och förbud som behövs för efterlevnad av gällande regelverk.

Konsumentverkets deltagande i utformning av standarder på området säkra lekplatser bidrar i viss utsträckning till att delmål 11.7 har potential att nås även internationellt. En standard är ett hjälpmedel för att bedöma säkerheten hos produkter och går att införliva i lagstiftning för vilket land som helst.⁴ Just nu förbereds ett arbete för ISO-standardisering av lekredskap. De europeiska standarderna är redan implementerade i Australien och är starka kandidater för att användas som grund för kommande globala säkerhetskrav för lekredskap.

Konsumentverkets bedömning är att det inom verkets ansvarsområde görs tillräckligt för att uppnå agendans delmål 11.7, nationellt och internationellt.

⁴ Europastandarder för krav på säkerhet och stötdämpande underlag för lekredskap, SS-EN 1176 och SS-EN 1177, innehåller minimikrav för säkerhet och används vid bedömning av om en produkt är säker enligt kraven i plan- och bygglagen PBL (2010:900) och produktsäkerhetslagen PSL (2004:451).